

RƏQƏMSAL İNNOVASIYALARLA SƏRGİ DÜNYASI

Lalə Səfər qızı Hüseynova

AMEA Məhəmməd Füzuli ad. Əlyazmalar İnstitutu

Səbail rayonu, İstiqlaliyyət küç.26

huseynova085@gmail.com

Açar sözlər: *virtual sərgilər, rəqəmsal texnologiyalar, interaktiv təcrübə, mədəniyyət və innovasiya, rəqəmsal mədəniyyət*

Ключевые слова: *виртуальные выставки, цифровые технологии, интерактивный опыт, культура и инновации, цифровая культура*

Keywords: *virtual exhibitions, digital technologies, interactive experience, culture and innovation, digital culture*

Xülasə: Virtual sərgilər, internet üzərindən təşkil edilən və izləyicilərə interaktiv təcrübə təqdim edən sərgi növüdür. Bu sərgilərin üstünlükləri coğrafi sərhədləri aşaraq hər kəsin iştirakına imkan yaratmaq, ziyarətçilərə sərgini istədikləri vaxt izləmək imkanı vermək və ekoloji cəhətdən daha dost olmalarıdır. Lakin texniki məsələlər, şəxsi təcrübənin çatışmazlığı və rəqəmsal sənət əsərlərinin unikalığı ilə bağlı problemlər də mövcuddur. Gələcəkdə bu sahə texnoloji inkişafı sayəsində daha da irəliləyəcək.

Резюме: Виртуальные выставки - это выставки, проводимые через интернет, которые предоставляют зрителям возможность интерактивного участия. Преимущества таких выставок включают преодоление географических ограничений, возможность посещать выставки в любое время и экологичность. Однако существует ряд проблем, таких как технические сложности, отсутствие личного контакта с произведениями искусства и вопросы о ценности цифрового искусства. В будущем данное направление будет развиваться благодаря технологическим достижениям.

Summary: Virtual exhibitions are online events that offer viewers an interactive experience. The advantages of such exhibitions include overcoming geographical barriers, providing access to exhibitions at any time, and being more environmentally friendly. However, challenges such as technical issues, the lack of direct interaction with artworks, and questions regarding the value of digital art remain. In the future, this field will continue to evolve with technological advancements.

Texnologiyanın sürətli inkişafı ilə həyatımızın hər sahəsində dəyişikliklər baş verir. Bu dəyişikliklərdən biri də sərgi və nümayişlərin keçirilmə tərzidir. Ənənəvi sərgilər artıq yalnız fiziki məkanlarda deyil, eyni zamanda rəqəmsal mühitdə də təşkil edilir. Virtual sərgilər, insanların öz evlərindən və ya hər hansı bir yerdən onlayn olaraq sərgiləri izləməsini təmin edən yeni bir yanaşmadır. Virtual sərgilər informasiya texnologiyalarının inkişafı nəticəsində geniş yayılmışdır. Virtual Bu məqalədə virtual sərgilərin nə olduğunu, necə təşkil edildiyini və bu yeni sərgi növünün cəmiyyət üçün nə dərəcədə faydalı olduğunu araşdıracağıq.

Virtual sərgilər, sadəcə dillə desək, internet üzərindən keçirilən sərgilərdir. Burada sənət əsərləri, tarixdən və mədəniyyətdən nümunələr, müxtəlif məhsullar və daha çox şey nümayiş etdirilir. Bu sərgilərdə izləyicilər fiziki olaraq orada olmadan, yalnız kompüter, telefon və ya digər rəqəmsal cihazlar vasitəsilə sərgiləri izləyə və onlarla əlaqə qura bilərlər. Müasir sərgi dizaynında innovativ texnologiyaların tətbiqi vacib sayılır. Virtual sərgilər əksər hallarda çoxsaylı multimediyə elementlərindən istifadə edir – video, şəkillər, animasiyalar və səsli izahlar ilə ziyarətçilərə daha dərin təcrübə təqdim edir.

Virtual sərgi təşkil etmək üçün bəzi vacib addımlar var:

1. **Platforma Seçimi:** Virtual sərgilər üçün xüsusi veb-saytlar və proqramlar hazırlanır. Bununla yanaşı, virtual reallıq (VR) və artırılmış reallıq (AR) tətbiqləri də istifadə edilə bilər. Bu texnologiyalar istifadəçilərə sərgiləri daha interaktiv və maraqlı etməkdə kömək edir.

2. **İnteraktiv Təcrübə:** Virtual sərgilər, izləyicilərə sərgi məkanını gəzməyə və eksponatlar haqqında ətraflı məlumat almağa imkan verir. Məsələn, ziyarətçi istədiyi eksponatı daha yaxın görmək üçün üzərinə klikləyə və ya onu daha yaxından araşdıra bilər.

3. **Rəqəmsal Dizayn:** Virtual sərginin dizaynı çox önəmlidir. Fiziki sərgilərdə olduğu kimi, burada da məkanın estetikası vacibdir. Yaxşı dizayn edilmiş bir virtual sərgi, izləyicilərin təcrübəsini daha rahat və maraqlı edir.

4. **Reklam və Tanıtım:** Virtual sərginin uğurla keçirilməsi üçün onun düzgün tanıtılması da əhəmiyyətlidir. Sosial media və digər rəqəmsal platformalar vasitəsilə sərginin geniş auditoriyaya çatdırılması lazım gəlir.

Virtual Sərgilərin Üstünlükləri aşağıdakılardır:

1. **Coğrafi Sərhədləri Aşmaq:** Virtual sərgilər sayəsində dünyanın hər yerindən insanlar sərgiləri izləyə bilər. Artıq bir sərgiyə getmək üçün uzaqlara səyahət etməyə ehtiyac yoxdur. Hər kəs öz evindən və ya işlədiyi yerdən sərgini ziyarət edə bilər.

2. **Əlverişlilik:** Ziyarətçilər istədikləri vaxt sərgini izləyə bilərlər. Fiziki sərgilərdə saat məhdudiyyəti ola bilər, amma virtual sərgilər hər zaman açıqdır. Bu, xüsusilə çox məşğul olan insanlar üçün çox rahatdır.

3. **Ekoloji Təsir:** Fiziki sərgilər böyük sahələr və nəqliyyat xərcləri tələb edir. Virtual sərgilər isə ekoloji baxımdan daha dostcadır, çünki onlara qatılmaq üçün heç bir fiziki nəqliyyat vasitəsi istifadə edilmir.

4. **Texnoloji Yeniliklər:** Virtual sərgilər texnologiyanın köməyi ilə daha fərqli və maraqlı təcrübələr təqdim edir. Məsələn, artırılmış reallıq (AR) və virtual reallıq (VR) vasitəsilə ziyarətçilər sərgiləri daha immersiv şəkildə təcrübə edə bilərlər.

Virtual Sərgilərin Çağırışları və Məhdudiyyətləri:

1. **Texniki Məsələlər:** Virtual sərgilər təşkil edərkən bəzi texniki çətinliklər ortaya çıxa bilər. Məsələn, internet bağlantısı zəif olan yerlərdə sərginin izlənməsi çətinləşə bilər. Eyni zamanda, hər kəsin qabaqcıl texnologiyalara və cihazlara əlçatanlığı yoxdur.

2. **Şəxsi Təcrübənin Çatışmazlığı:** Fiziki sərgilərdə izləyicilər əsərləri daha yaxından görə və onlarla birbaşa əlaqə qura bilirlər. Virtual sərgilərdə isə bu təcrübə birmənalı şəkildə mövcud olmur.

3. **Dəyər və Unikalıq:** Rəqəmsal sənət əsərlərinin qiyməti və unikalığı bəzi insanlar üçün hələ də mübahisəlidir. Çünki fiziki sənət əsərlərinin dəyəri adətən maddi və fiziki mövcudluğuna əsaslanır, amma rəqəmsal sənətdə bu mövcudluq yoxdur.

Virtual sərgilərin gələcəyi olduqca ümidvericidir. Texnologiyanın inkişafı ilə daha çox interaktiv sərgilər yaranacaq. Xüsusilə VR və AR texnologiyalarının inkişafı ilə sərgi təcrübələri daha real və fərdiləşdirilmiş olacaq. Gələcəkdə, bu növ sərgilər, təkcə sənət və mədəniyyət sahəsində deyil, həm də iş dünyasında yeni imkanlar yaradacaq.

Virtual sərgilər muzeylərdə də mədəni irsin rəqəmsal mühitdə qorunmasına mühüm töhfə verir. Rəqəmsal muzeylərin formalaşması informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı ilə sıx bağlıdır. Ənənəvi muzeylər sərgilədikləri eksponatların rəqəmsal surətlərini yaratmağa və onlayn platformalar vasitəsilə ictimaiyyətə təqdim etməyə başladılar. Bu proses 1990-cı illərdən etibarən geniş vüsət aldı. Rəqəmsal muzeylər, fiziki məkan məhdudiyyəti olmadan əşya, istənilən coğrafi məkandan istifadəçilərə nadir tarixi, bədii və elmi materiallara interaktiv şəkildə çıxış imkanı yaradır və beləliklə, mədəni irsin daha geniş kütlələrə çatdırılmasını təmin edir. Virtual sərgilər sayəsində muzeylərdə nadir eksponatların fiziki zədələnmə riskini azaltmaqla uzunmüddətli saxlanmasına şərait yaranır. Eyni

zamanda, rəqəmsal formatda təqdim olunan materiallar gələcək nəsillər üçün davamlı və əlçatan bir mədəniyyət arxivi formalaşdırır.

Virtual sərgilər texnologiyasının və rəqəmsal mühitin gücündən istifadə edərək, sərgilərin yeni formasını təqdim edir. Bu sərgilər, zaman və coğrafi məhdudiyyətləri aşaraq daha geniş auditoriyaya çatır. Eyni zamanda, ekoloji cəhətdən də daha davamlıdır. Bütün bunlara baxmayaraq, virtual sərgilərin inkişafında hələ də qarşılaşılacaq çətinliklər və məhdudiyyətlər vardır. Lakin, gələcəkdə bu sahənin daha da inkişaf edəcəyi və yeni imkanlar yaradacağı gözlənilir.

Ədəbiyyat

1. *Əliyev A.* Rəqəmsal texnologiyaların sərgi fəaliyyətində rolu/ Araz Əliyev// Mədəniyyət Araşdırmaları Jurnalı.- Bakı: Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, 2022.- № 18(2).-s.55–64
2. *Məmmədov, N.* İnnovativ texnologiyalar və müasir sərgi dizaynı/ Namiq Məmmədov// Azərbaycan Texniki Universitetinin Elmi Əsərləri.- Bakı: Azərbaycan Texniki Universiteti, 2019.- №15(2).-s. 112–119
3. *Nəzərova A.* Virtual və artırılmış reallıq texnologiyalarının tətbiqi/Aygün Nəzərova// Multimedia və İnnovasiya Jurnalı.-Bakı: Azərbaycan Texniki Universiteti, 2021.- №4.-s.59-67
4. *Zeynalov R.* Muzeylərdə Rəqəmsal Texnologiyalar:Təcrübə və İnnovasiyalar.- Bakı: Virtual Mədəniyyət Nəşriyyatı, 2022.- s.128.